Грехът срещу Светия Дух и идеалът за християнската благодат

GA 97

Рудолф Щайнер

17 март 1907 г., Мюнхен

Грехът срещу Светия Дух и идеалът за християнската благодат

Наистина трябва да се запознаем донякъде с фундаменталния проблем и фундаменталните течения на християнството, ако искаме да хвърлим светлина върху двата идеала на християнския мироглед в цялата им дълбочина. Вие вече знаете от предишни лекции, че ученията на християнството, както обикновено се провъзгласяват, се основават на така нареченото езотерично християнство. Знаете освен това, че дори в Евангелията откриваме намеци относно това езотерично християнство, ясно изразени в думите: „Когато Господ стоеше пред народа, говореше с притчи, а когато беше насаме с учениците Си, им обясняваше тези притчи.“ По този начин е ясно, че Той е дал една форма на Своето Учение на онези, които са имали по-малко разбиране – на които е било необходимо да говорят с притчи, защото все още не е било възможно да се навлезе в нещата по-задълбочено с тях; и е провъзгласил друго Учение, което е било предназначено за посветените. По същия начин и Павел – великият разпространител на християнството – е проповядвал пред народа външна форма на това Учение, което познаваме чрез неговите Послания. От друга страна, освен това Учение на Павел – което е външно Учение, предназначено за хората – той е излагал и езотерично Учение.
Външната история не знае нищо за факта, че Павел е основал езотеричната школа в Атина, която е била под ръководството на Дионисий. В тази школа на езотеричното християнство се е преподавало същото Мистериозно учение или окултизъм, което и вие – в момента – се учите да познавате отново чрез Духовната наука. Научното познание не знае много за онези учения, които са били провъзгласявани по това време в Атина от езотеричните спътници на Свети Павел на техните по-близки ученици. Дори се говори за фалшив Дионисий, защото – както се казва – не е възможно да се докаже, че някое от тези учения е било записано писмено. Псевдо-Дионисий е името, дадено на човека, който е преподавал тази форма на езотеризъм през VI век. И все пак само онези хора могат да го наричат с това име, които не знаят какво е било обичайно в по-ранни времена във връзка с посветените

учения от този вид. Едва в наши дни е станало обичайно хората да записват всичко, възможно най-бързо, писмено. Каквото и да се е съдържало в най-святата Истина, е било пазено от публичност в онези дни. Този, на когото е трябвало да бъде поверена такава Истина, е бил първо внимателно изследван. Само в рамките на езотеричните Школи тази Истина е била предавана от уста на уста – и само на такива хора, които наистина са могли да я оценят правилно. По този начин тези специфични учения на езотеричното християнство са били предавани от човек на човек – докато накрая някои от тях са били записани през шести век. Тъй като е било обичайно водачите на такава Школа винаги да носят името Дионисий, водачът на тази Школа в Атина през шести век е носил и това име – същото име, което е носил и неговият велик предшественик в Атина, приятелят на Павел. Нека сега разгледаме в духа на тази езотерична Школа и всъщност по начина, по който е била преподавана там, понятието за Грях, или, бихме могли да кажем, за клевета срещу Светия Дух – и християнското понятие за Благодат.

Ако искаме да схванем фундаменталния смисъл на християнството, трябва да се върнем мислено към едно много далечно минало в историята на човешката еволюция; и трябва да осъзнаем, че чрез появата на Христос-Исус нещо съвсем ново всъщност е било отпечатано върху историята на духовната еволюция на човечеството. Това, което е било отпечатано по този начин, намира своя пламенен израз в посвещението на самия Павел. Фактът, че човек като Савел, чрез толкова внезапно просветление, би могъл да достигне до пълно убеждение за Истината на християнството, не би бил възможен преди появата на Христос-Исус. Вече често сме говорили за формата на посвещение, която предшества появата на Христос-Исус на земята. Нека сега направим това още веднъж, за да разберем какво всъщност означава Духът на Истината в християнския смисъл. Ако искаме да схванем какво се е случило в древните места на посвещение, трябва накратко да си припомним природата и същността на човека.

Знаем, че човекът се състои от седмочленно същество. Физическото му тяло е изградено от същите вещества, каквито се съдържат в безжизнените материали на физическия свят. Етерното му тяло призовава тези сили към живот и работи – във всеки момент от живота – срещу разпадането на физическото тяло; едва при смъртта етерното или жизненото тяло напуска физическото тяло. Кристалът е способен да държи веществата си заедно чрез собствените си сили; живото тяло, от друга страна, се разпада веднага щом бъде изоставено и оставено на самото себе си. Наистина е факт, че във всеки момент в това тяло има борец, който се бори срещу смъртта; ако този борец спре да се бори, настъпва смърт. Третият член на човека е астралното тяло или тялото на съзнанието. Четвъртият му член е Егото; чрез този член той е короната на творението. Всички Мистерийни Учения са смятали човека за изграден от тези четири члена. В Питагорейската школа всеки ученик е трябвало да бъде запознат, първо, с това Учение за четиричленния човек.

Едва когато това Учение се превърне в негово най-съкровено убеждение, той можеше да се издигне до по-висше знание. Затова трябваше да положи следния обет: „Заклевам се във вярност, в името на това, което е дълбоко запечатано в сърцата ни: на святото четворно Същество, на възвишения духовен символ – първичния източник на цялото природно и духовно Творение."
Дори най-неразвитият човек има тези четири члена. Човекът еволюира, в хода на различните си въплъщения, до все по-голяма степен на съвършенство, чрез факта, че Егото работи върху тези три члена на неговото същество. То започва, първо, в астралното тяло, да работи върху всичко, което представлява прогреса на цивилизацията и логическото научно познание - върху всичко, което служи за постигане на свобода от животинския стадий. Това е работата на Егото върху астралното тяло. В случая на всяко умерено развито човешко същество, чието Его вече е работило върху астралното тяло, откриваме, че астралното тяло се разделя на две части: на първоначално съществуващата част и тази част, произведена от Егото. Тази последна част, която се разширява все повече и повече - колкото повече човекът напредва - се обозначава с името Манас или Дух-Себе. Християнският езотеризъм обозначава тази част като Светия Дух - Светия Дух, за разлика от непречистената, несвята част на астралното тяло. Така ние се научихме да познаваме петия член.
Но Егото може да работи и върху по-плътното, етерно тяло. В известен смисъл това вече се случва в обикновения човек – тоест, несъзнателно. Често е било казвано, че трябва да се научим да правим разлика между работата върху астралното и етерното тяло. Съотношението на скоростта в движението на първото спрямо второто може да се сравни с движението на минутната стрелка на часовника спрямо часовата стрелка. Ако човек се предаде на впечатлението, направено върху него от някакво възвишено произведение на изкуството, това има трансформиращ ефект върху неговото жизнено тяло и неговото съзнателно тяло. Всеки велик артистичен импулс има този ефект. Най-силен от всички е ефектът на онези религиозни импулси, които са били донесени в света от основателите на религиите и които насочват Егото към Вечното. Ясновидското око може да види как етерното тяло става все по-красиво и по-чисто.
Тази част от човешкото етерно тяло, която е одухотворена от Егото, се нарича Будхи или Жизнен Дух; това е трансформираното жизнено тяло. Християнският езотеризъм обозначава тази част, която е трансформирана от Егото, Христос. Петият член на човешкото същество е Светият Дух - шестият член е Христос, вътрешният Христос.
Вече беше обърнато внимание на факта, че така наречените Мистерийни училища или подготовки винаги са съществували за човека – давайки му възможност да стане Посветен и да погледне в духовния свят. Такова обучение се основава на трансформацията, на по-висш план, на етерното или жизненото тяло. Поради тази

причина трябва да сме напълно наясно с осъзнаването си, че всяка висша форма на обучение е нещо повече от просто придобиване на понятия и материал за изучаване. Окултното обучение се състои по-скоро в трансформацията на качествата на нашето етерно тяло. Всеки, който е трансформирал темперамента си, по този начин е постигнал много повече, отколкото ако е придобил безкрайно количество научни знания.
Съществува и още по-висша форма на метаморфоза, която се осъществява само чрез тайно или окултно обучение. Чрез него човек пречиства физическото си тяло. Колко много всъщност знае човек за физическото си тяло! Чрез факта, че го изследва чрез дисекция в „анатомичен музей“, той по никакъв начин не придобива никакви реални знания относно законите, които го управляват, нито някакъв вътрешен контрол върху тези закони. И все пак има възможност той да се вгледа в себе си, така че движенията на нервните потоци, на пулса и на дихателните потоци да му станат ясни и тогава той може да бъде съзнателно активен в тях. Когато човекът съответно – чрез така нареченото окултно обучение – е способен да трансформира и физическото си тяло, това вече трансформирано тяло се обозначава като Атман, защото работата върху него започва с регулирането на дихателните процеси. (На немски „Атмен“ означава: да диша.) Седмият член на човешкото същество е Атман – в християнския езотеризъм: Отецът.
Така ние първо достигаме до Светия Дух, до трансформираното астрално тяло; чрез Светия Дух стигаме до Христос – до съзнанието на етерното тяло; и чрез Христос – до Отца, или съзнанието на физическото тяло.
Ако сте разбрали как тези седем члена на човешката природа са взаимосвързани, ще разберете също как е ставало Посвещението в древността, преди Христос, и как е ставало това Посвещение, след като Христос-Исус се е появил на земята. Когато човекът спи, само физическото и етерното му тяло лежат в леглото - астралното му тяло е отвън. Когато умре, той оставя физическото си тяло след себе си: само онази част от физическото тяло, която вече е трансформирал, отива с него: сили, тоест, не вещества. Това, което човекът взема със себе си по този начин, е наистина много малко. Въпреки това, именно тази част, в ново въплъщение, служи за изграждането на ново физическо тяло. Материализмът определя тази част като „постоянен атом“. И тази част от физическото тяло, която самият човек е трансформирал, е първата, която напуска физическото тяло; след това го напуска етерното тяло; след това тялото на съзнанието и накрая Егото. След кратко време онази част от етерното тяло, върху която човекът все още не е работил, се отделя. Така човешкото същество навлиза в Камалока, Мястото на Пречистването. След друг период от време, онази част от астралното тяло, върху която Егото все още не е работило, се отделя по подобен начин... И тогава идва времето, когато човешкото същество е оставило от трите си тела само онези части, върху които Егото е работило и е трансформирало чрез собствените си сили; и това е, което преминава през Девачан

- това е вечното ядро на човешкото същество. То се увеличава все повече и повече, колкото повече Егото е работило върху него.
Светият Дух е вечният Дух в човека. Христос е вечната част от жизненото тяло; Отецът - вечната част от физическото тяло. Тези Трима съпътстват човешкото същество през всички времена, като онази част от него, която е вечна.
Преди християнската ера, Посвещението се е случвало по такъв начин, че ученикът първо е бил подготвен за всичко, което Мистериозното Учение е можело да му даде, докато не достигне точката, в която е бил запознат с всички понятия и идеи, всички навици и чувства, необходими за живот и възприемане във висшите светове. Това е било последвано от това, което е било наречено Пробуждане, което е продължило три дни и половина и три нощи. То се е състояло от процес, при който, чрез умението на Храмовия Жрец, човешкото същество е било изкуствено поставено в състояние, наподобяващо смъртта, за три дни и половина. Докато обикновено физическото и етерното тяло остават свързани по време на сън, посветеният жрец сега е изваждал през този период от време етерното тяло на ученика, който е предстояло да бъде посветен, така че е съществувала само много хлабава връзка между етерното и физическото тяло, от една страна, и останалите две тела, от друга страна. Това е бил дълбок, подобен на транс сън. Егото на човека е живяло във висшите светове през този период от време. Тъй като на ученика беше дадено знание за висшите светове, той сега се чувстваше там като у дома си. Жрецът беше негов водач. Преди всичко, Жрецът трябваше да освободи етерното тяло от летаргичното физическо тяло, за да го изведе от физическото тяло; в напълно съзнателно състояние човек никога не би могъл да се издигне до тези висши светове; беше необходимо той да бъде издигнат от такова състояние. Въпреки че преживяванията, през които човек преминава в такъв процес, са възвишени и всепоглъщащи, той въпреки това е изцяло в ръцете на Жреца; той е под властта на друг и само при тези условия е можел да влезе във висшите светове. Какъв е бил човекът, след като е преминал през това преживяване, можем да си представим, ако имаме предвид, че то му е дало възможност да изпита собственото си вечно същество: тогава той е бил еманципиран от частта, която не е била вечна - физическото си тяло - което не е можел да използва, ако е искал да се движи във висшите светове. Такъв човек се е завръщал като надарен със знание - като такъв, който е могъл да свидетелства чрез собственото си виждане за победата на живота над смъртта. Тези, които са могли да свидетелстват по този начин, са били Посветени. Тяхното етерно тяло е трябвало да бъде издигнато от физическото тяло, за да могат да изпитат Христос в човека. Тези Посветени можеха да си кажат: „Научих от собствения си опит, че в човека има част, която е вечна, която надживява всички въплъщения. Знам го, защото самият аз съм преживял това вечно ядро на човешкото същество.“ За да постигнат това, те бяха принудени да прекарат три дни в състояние на дълбок, подобен на сън сън.

Но имаше и нещо друго, свързано с това - този вид Посвещение зависеше от още един фактор. И колкото по-назад във времето се връщаме назад, толкова повече осъзнаваме истината за това. Вече ви го характеризирах, когато веднъж обясних, че в древността е съществувало това, което бихме могли да наречем „близък брак“, за разлика от далечния брак. Във всички народи откриваме малки общности, които са били взаимосвързани; хората са се женили в рамките на тези общности и се е смятало за неморално да ги изоставят, като се женят извън тях. Една и съща кръв винаги е текла през тези бракове. Само много постепенно този близък брак е бил заменен от принципа на далечния брак. Всъщност, в случай на посвещение, е трябвало да се спазват много специални мерки, необходимо е било да се избира най-внимателно от предходни превъплъщения, за да се получи възможно най-добрата смес от кръв. Такава генеалогия след това е произвеждала този, който е бил способен да премине през по-високите степени на Посвещение. В случая на лица, свързани по кръвна връзка, е особено лесно да се извлече етерното тяло от физическото тяло. В случая на далечни бракове това в никакъв случай не е толкова лесно. В продължение на дълги поколения жреци е било тяхно задължение да следят кръвта да се съхранява по специално определен начин. Човешкият живот е сложен; той не винаги следва прав път; и е необходимо да се прониква все по-дълбоко в загадките на съществуването.
Във все по-голяма степен този принцип на близкия брак се нарушаваше; племето се разширяваше все повече и повече до народа или нацията. В случая с израилтяните виждаме как племенният принцип се издигна напълно до идеята за национална общност. Христос разширява тази перспектива в далечното бъдеще: „Който не остави баща си, майка си, брат си или сестра си заради Мене, не може да бъде Мой ученик.“ —
По строг, но и по най-дълбоко верен начин, тези думи показват посоката, следвана от християнството. В рамките на националната общност човек би казал: Това е моят брат, защото е роден в същата нация. В човешкото братство, което трябва да обхване целия човешки род, човек би трябвало да каже: Защото си човешко същество, ти си мой брат. Това е най-дълбокият от всички християнски принципи. Цялата тесногръдост, съдържаща се в другата форма на взаимоотношения, трябва да бъде разкъсана и обща връзка трябва да обедини човешките същества. В същото време това предполага и че старият принцип на Посвещението е разкъсан; защото той се е основавал на кръвно родство.
Новият принцип на Посвещението – който от идването на Христос не е свързан с никакво физическо качество – ни е ясно показан в случая с Павел: Той е посветен в Светлината, а не в тъмнината на Храма. Това не би могло да се случи по-рано. Когато имаме това предвид, ще можем да осъзнаем огромния поврат, предизвикан от Христос Иисус. Пътят към това е бил подготвен от Моисей, Заратустра Буда, Питагор; – но той е бил осъществен от Христос Иисус.

Така виждаме също, че в Християнските школи за посвещение този нов принцип се прилага за първи път – принципът да не се изважда човешкото същество от физическото тяло, за да се отведе във висшите светове, а да се води във висшите светове, докато е напълно съзнателен във физическото си тяло. Това е, съответно, се е случило в Християнските езотерични школи. В контраст с това съществува старият път – и той все още включва голяма част от човечеството, дори и в днешно време – при който има посветеният жрец на Храма, на чиято строга власт неофитът се предава. Само като се подчини изцяло на силата на такъв посветен жрец, е било възможно да се издигне до висши светове.
Принципът на наложената власт се проявява и в социалния живот. Жреците са владетели. Всеки закон на управлението, цялата структура на държавата, е във властта на Посветените. От кръвната общност на племето до общността на нацията това е било възможно. Но чрез факта, че старият принцип на посвещението е бил елиминиран, е бил открит пътят за изцяло нова форма на власт: свободна власт, основана единствено на доверие и увереност. „Вярвай само на този, на когото имаш доверие“ – това е най-възвишената християнска идея, до която можем да се издигнем, по силата на която всички ние се изправяме един срещу друг като братя и този, който стои по-високо, ще бъде признат за този, който заслужава нашето доверие.
„Бдете и се молете“: това е основен християнски принцип. Новото Посвещение се извършва в състояние на пълно съзнание. „Ще познаете Истината и Истината ще ви направи свободни“: това са дълбоко християнски думи, защото означават перспектива към най-далечното бъдеще на християнството. Християнството е в началото на своята еволюция.
Нека разгледаме изключително тясната връзка, която е съществувала между посветения Учител и ученика по време на древния Храмов Сън, който е продължил три дни и половина – когато неофитът е бил посветен във висшите Мистерии. Тази връзка е била от вид, който дори не можем да си представим днес. Връзката между хипнотизатора и хипнотизирания може да даде бегла представа за начина, по който посветеният Храмов жрец първо е призовал към живот Светия Дух, а след това и Христос. Ученикът е отразявал Светия Дух и Христос на Учителя: личностите на Учителя и ученика са се преливали една в друга и ясновидецът е можел да наблюдава процеса. През трите дни Учителят и ученикът са били едно цяло. По този начин Егото на Гуруто е живяло във всички негови ученици и е било дълбоко слято с тях през трите дни и половина. Нека наблюдаваме пирамидалната структура на социалния живот: хората отдолу; над хората, Посветените; и над тях, Учителите на Посветените. Един и същ Дух е преминавал през всички тези етапи. Следователно много неща преминаха в онези, които бяха посветени по този начин, и продължиха да живеят в тях – дори неща, които им бяха чужди.

В резултат на християнския принцип, индивидуалността се проявява в пълната си стойност. Това обяснява фундаменталния принцип на християнското посвещение. Ученикът никога не трябва да се слива с Учителя по стария начин. Те не трябва да стават една личност по време на Посвещението. Светият Дух трябва да се издигне и да се пробуди в Аза на всяко отделно човешко същество: това се е превърнало в принцип на християнското посвещение. И това е изразено и символично в чудото на Петдесетница. Възможността за Посвещение в този случай е дадена чрез факта, че всички присъстващи са започнали да говорят на различни езици.
Учителят уважава индивидуалността на другия човек; той влиза в сърцето на своя ученик – не го изважда от физическото тяло.
Трябва да имаме предвид, че за съвременния човек всичко зависи от свободното и независимо развитие, във всеки един от тях, на Светия Дух и Христос. Тогава ще осъзнаем, че именно чрез този принцип на християнството – за първи път – тази човешка личност може да бъде разглеждана като свободна и независима. Само чрез християнството човешката индивидуалност е станала наистина свободна; и поради тази причина, чрез християнството, е станало необходимо едно изцяло ново отношение към Истината и Мъдростта.
В древността духът на Мъдростта е властвал над всичко, защото е бил централизиран. Чрез последвалото разцепление той се децентрализира; но се появи егоизмът. Колкото повече започва да се налага принципът на дистанционния брак, толкова по-голяма трябва да става силата на онзи елемент, който обединява човешките същества, станали свободни. А какъв е този елемент? Ако разгледаме това, което можем да научим днес, в елементарните части на духовната наука, и след това се върнем към древността, ще открием, че това знание е било притежание само на малки общности – и дори тогава само на най-висшата власт. Поради тази причина управляващият принцип се е основавал на принудата. Сега наближаваме времето, когато Мъдростта ще стане по-голяма и по-популярна. Това ще бъде средството, чрез което ще се установи великото Братство на човечеството.
Двама окултисти никога няма да бъдат на различно мнение. Където и да е случаят, едното от двете мнения е погрешно. Мъдростта е нещо обединено – единство – което не може да съдържа различия. Колкото по-индивидуализирани стават човешките същества, толкова повече ще се нуждаят от тази мъдрост; защото чрез нея те ще бъдат привлечени заедно. Днес живеем в епоха на преход. Принципът на различните гледни точки престава напълно чрез прогресивното развитие на Мъдростта. Колкото по-индивидуализирани стават хората, толкова по-мъдри трябва да растат; защото знанието ще ги води заедно. Това е Духът на Мъдростта, който Христос-Исус е обещал на Своите последователи. Слънцето на Мъдростта привлича в себе си всички различни гледни точки – точно както слънцето привлича растенията.

Духът, който ще направи хората свободни, е Светият Дух. Срещу този Дух никой християнин не може никога да съгреши. Защото, който съгреши срещу него, съгрешава срещу самото християнство – срещу обещания Дух, който е способен да обедини всички отделни човешки индивидуалности.
Има един пасаж, който ни казва, че Христос-Исус е изгонвал демони. Демоните съществуват само докато човекът не е свободен – докато все още не е приел в себе си Духа на Мъдростта. Човешкото същество е абсолютно изпълнено с всякакви същества, които се вливат и излизат от по-нисшите му части. (Може би можем да използваме тривиалното сравнение с парче сирене, в което пълзят червеи). Ние наричаме тези същества сенки, призраци, призраци или демони. Като се представя за Духа, който изгонва демони, Христос-Исус е показал, че е Духът на Свободата. Защото демоните могат да бъдат изгонени само чрез призоваване на един Дух срещу другите – Духът на Свободата срещу всички останали духове.
Нека сега разгледаме още веднъж древните общности – простиращи се от племенната общност до нацията. Как могат тези човешки същества, които все още не са индивидуално свободни, да бъдат обединени? Представете си, че всеки, който седи тук, е станал наистина свободен – че Духът на Истината живее във всеки един от тях! Бихме ли някога се карали, бихме ли изпаднали в раздори в такъв случай? Не – защото там, където Духът ни обединява, не може да има разминаване в мненията. В древността външният закон е трябвало да има власт, за да държи човешките същества заедно. Където два човешки същества познават Духа на Истината, те поради това ще се чувстват привлечени един към друг.
В началото на човешката еволюция е бил Законът: в края на еволюцията ще има мирно, хармонично сътрудничество отвътре. Езотеричното християнство нарича това, за разлика от Закона – Благодат. Да можеш да споделяш, в пълна хармония, чувствата на ближния си: това е най-дълбоката концепция на християнството. Астралното тяло, изпълнено със Светия Дух, е едно и също във всички хора – Духът на Истината във всеки един е един и същ. Представете си този Дух в човешка индивидуалност, в която също е събуден Христос – тоест, онзи принцип, който е активен като Дух-Живот в Тялото-Живот. Ако всеки от нас проникнеше етерното си тяло с това чувство, тогава във всяко сърце щяхме да имаме чувството за Единия, обединен Дух. Човешките индивидуалности са обединени от Мъдростта, която е обща за всички; и това, което всеки чувства в себе си, е Каритас – Благодат.
Този, Който донесе Благодатта на земята, беше Този, Който в началото на нашата Ера съдържаше в собствената Си индивидуалност целия Христос – Този, Който за първи път изпълни принципа на човечеството като цяло. Христос-Исус разви в Себе Си това, което трябва да живее във всяко едно човешко същество. Всичко, което съществува чрез свобода и мирно сътрудничество, е дошло на света чрез Него. „Оживейте отново в Христос и убийте духа на раздора“, казва Павел.

Човек може да съгреши срещу всичко, което не се съдържа в този Дух. Но ако съгреши срещу този Дух на общочовечеството, ако се отрече от този Дух – той вече не би бил християнин.
Човешкото същество трябва да достигне етапа на осъзнаване на Духа. Ако той се развива все повече и повече, неговото съзнателно тяло се трансформира в Светия Дух. Поради тази причина грехът срещу Светия Дух не може да бъде простен. При непосветения човек трансформацията на етерното тяло се извършва несъзнателно. Докато човешкото същество не е посветено, непростимият грях може да бъде извършен само в астралното му тяло. Посветеният не може да съгреши, дори срещу физическото или етерното тяло: на този, който не е посветен, тези грехове могат да бъдат простени. Всичко това се случва с помощта на онези, които са Водачите на човечеството.